

CONSTANTIN AVRAMESCU

POVESTIRI DIN ALTE VREMI

Prefață de Filip-Lucian Iorga

EDITURA VREMEA
BUCUREȘTI
2018

Străjer și premiant. Pe piept, în dreapta, două stele metalice aurii, care indicau clasa absolvită. Premiul consta într-o medalie, o coroniță de lauri și cărți.

CUPRINS

Amintirile unui gentleman român	5
În loc de Introducere (De ce m-am apucat să scriu)	11
Familia mea	13
Despre mine și școala de altădată	35
Construcțiile din Bucureștiul vechi	57
Organizarea gospodăriilor	73
Viața de zi cu zi în București și unele întâmplări din timpul războiului	85
Despre bucate, sărbători, obiceiuri, dar și alte întâmplări ...	96
Strada	107
Îmbrăcămintea	115
Meserii care au fost și nu mai sunt	122
În loc de încheiere	125

FAMILIA MEA

Sunt de origine neaoș românească, cel puțin în ultimii mai bine de două sute de ani, de când îmi cunosc rădăcinile.

Din partea tatălui, mă înrudesc cu Sandu Stanciu Depărățeanu¹ (1770-1850), zis Căpățână sau Căciulă Mare, din Roșiorii de Vede. Biserica Sf. Teodor din centrul orașului este ctitoria lui. Pe pisanie este scris cam așa: „(...) făcută din lemn), 1786, de Tudorică Postelnicu și de zid în 1818, de Paharnicul Sandu Depărățeanu”. Pictura de la anul 1883 a fost făcută de către tatăl cunoscutului pictor Costin Petrescu. Sandu Depărățeanu, căpitan, sluger, paharnic, pitar, postelnic, a fost fiul Căpitanului Stanciu, și el, la rândul său, stegar și sluger, care avea pecetluiri și fusese secretar al Divanului Domnesc în 1793. Asta înseamnă că era știutor de carte, ceea ce pentru boierimea de la țară din vremea aceea nu prea era o regulă. Casele Depărățenilor erau lângă biserica ctitorită și aveau cerdac, ogradă, poartă cu boltă și foișor. Soțiile lui Sandu Depărățeanu au fost Maria, fiica logofătului Gheorghiță Nicopoleanu și, apoi, o strănepoată a armașului Cernică Izvoranu și a vornicului Șerban Cantacuzino. Sandu Depărățeanu a avut patru fete și doi băieți, Spiridon și Petrachi. Cu titlu de curiozitate, amintesc dintre urmașii lor pe poetul Alexandru Depărățeanu, pe scriitorul și academicianul I. Al. Bassarabescu și pe

¹ Pentru mai multe detalii despre familia boierească Depărățeanu, din care descinde autorul acestei cărți, vezi și Mihai Dim. Sturdza, coordonator și coautor, *Familiile boierești din Moldova și Țara Românească. Enciclopedie istorică, genealogică și biografică*. Vol. VI (Dabija-Exarhu), București, Corint Books, 2017, pp. 93-106 (n. red.).

purtătorul neobișnuitului nume Cozinia Anton Vetra, rămas în istorie pentru că a omorât în duel un Karageorghevici.

Eu mă trag din sora lui Sandu Depărățeanu, măritată cu Ioniță Zlotescu. Fiica lor, Păunica, născută în 1818 și măritată cu Petrache Iordănescu, născut în 1795, este străbunica mea. Străbunicul meu, Petrache Iordănescu, a fost primar al orașului Roșiori și a participat la Revoluția de la 1848. Mai multe, din păcate, nu cunosc. Asta nu a împiedicat ca în anul 1868 să fie acționat în judecată, pentru că nu își făcuse arăturile pe moșie. Este o dovadă că în acele vremuri nu eram chiar atât de înapoiați cum cred mulți, iar legea era lege, se respecta mai mult decât astăzi și se aplica la fel pentru toți, fără favoritisme ca în zilele noastre. Păunica și Petrache Iordănescu au avut șapte copii, printre care și bunica mea, Alexandrina, născută în anul 1854. Ea a rămas orfană de mică, astfel că a fost crescută de frații mai mari, care i-au prăpădit zestrea la cărți. Jocul de cărți era distracția de căpetenie, în acele timpuri, pentru boierii din provincie. Fără zestre, nu a mai fost măritată după rangul său și a fost dată după Stancu Avramescu, bunicul meu, născut în anul 1837, de meserie „cavafu”, după cum stă scris în actul de căsătorie din anul 1871, sau „speculant de oi”, conform actului de naștere al tatălui meu, Constantin, din anul 1887. Era, adică, negustor de la țară, cu toate că locuia în Alexandria. Probabil că, dată fiind diferența de stare socială dintre soți, nu a fost o familie prea fericită, chiar dimpotrivă. Astfel, știu de la mama mea, care s-a măritat după moartea socrului său, că tatăl meu nu a vrut să vorbească niciodată despre taică-său. Tatăl meu, după terminarea gimnaziului la Alexandria, a plecat singur la București, unde a urmat cursul superior al liceului la „Sf. Sava” și apoi o școală superioară de comerț, care mulți ani după aceea a devenit A.S.E., lucrând în tot timpul acela, la început pe post de conțopist, pentru a se putea întreține. În lipsa mașinilor de scris, conțopiștii erau căutați la vremea

Plasa Alexandria
Județul Teleorman

EXTRACT No. 92.

Din registrul actelor de căsătorii pe anul una mie opt sute șapte zece și nouă.

Din anul una mie opt sute șapte zece și nouă luna Iunie 14 -
orele una dimineață, Act de căsătorie al D-lui Stancu Avramescu
de profesie cavafu de ani trei zece și trei născut în anul 1837 în
comuna Ilmeni domiciliat în această vâlce flu meșter al D-lui
Avramescu Paveli agricultor de ani șapte zece și al
dăsoare: Iaghe Avram de ani cas-
nica - Tatăl care au fost de față și au consimțit -
și al D-soarei Alexandrina Petrache de ani șapte zece și zece
casnica, născută în anul 1854 în comuna Ilmeni domiciliată tot în această
comuna - fiica mamei dăsoare Petrache Iordănescu
de ani - și a D-nei Păunica Petrache -
de ani 50 casnica care au fost de față și au consimțit -
cei de față contractanți și părinți ai viitorului
sot ne-au declarat că s-a făcut un
act dotal legalizat de Tribunal.
Actele preliminare sunt: Publicațiunile făcute la
Ilmeni în această comuna în dimineața zilei
Iunie 14 a zilei 14 ale acestui an
conștient actul de vestire al viitorului sot făcut
în registrile comunei Ilmeni la oraș Ilmeni în anul
1871. Apoi în vîlceștii de la Ilmeni actul
de vestire al viitoare: soti tîrîcul în actele stare:
cînd din comuna Ilmeni de vîlceștii Tîrîcul
acel distric la anul 1854. Actul de moarte al
mamei viitorului sot se găsește în registrile
bisericești la oraș Ilmeni din a căror oraș în anul 1857
septembrie 11. Actul de moarte al tatălui dăsoare
tîrîcul în registrile comunei Ilmeni de vîlceștii în anul 1869 la 15.

Tuturor acestor acte parafate de noi și oprite la Primărie, spre
a rămâne alăturate la registrul, precum și cap. 6 de sub titlul 5 cod.
civil, s'a dat lectură de noi în auzul tuturor celor de față mai sus ară-
toți după care contractanții au declarat, că voesc a lua în căsătorie unul
pe D-soara Alexandrina Petrache - altul pe fiica
Stancu Avramescu -
și noi Teodor Stanculescu - și ofiter al stării civile al
urbei Alexandria, am pronunțat în numele legii, că contractanții sunt uniți
prin căsătorie

Actul de căsătorie al bunicilor din partea tatălui (1871)

Un amănunt pe care puțini dintre cei de astăzi îl cunosc este modul de adresare din vechile familii românești și respectul dat de cei mai mici fraților mai mari, mai ales când diferențele de vârstă erau relativ semnificative. Astfel, taică-meu se adresa primului născut din familie cu apelativul „nenea Chiru”, iar surorilor, de asemenea mai mari, cu „tața Sița” și „tața Profirița”. Pe vremea aceea, „tață” nu avea înțelesul peiorativ de astăzi. Eu le-am apucat numai pe surorile tatălui, dar fiind dintr-o generație mai nouă le ziceam „tanti”, apelativ folosit și astăzi. De remarcat și numele de botez, neaș românesc, astăzi ieșite aproape complet din uz. Le-am cunoscut prea puțin, când erau bătrâne și cu soții decedați și nici nu știu dacă au avut sau nu copii.

Matriculă pag. 158
 Matriculă
 1937
 1938
 1939
 1940
 1941
 1942
 1943
 1944
 1945
 1946
 1947
 1948
 1949
 1950
 1951
 1952
 1953
 1954
 1955
 1956
 1957
 1958
 1959
 1960
 1961
 1962
 1963
 1964
 1965
 1966
 1967
 1968
 1969
 1970
 1971
 1972
 1973
 1974
 1975
 1976
 1977
 1978
 1979
 1980
 1981
 1982
 1983
 1984
 1985
 1986
 1987
 1988
 1989
 1990
 1991
 1992
 1993
 1994
 1995
 1996
 1997
 1998
 1999
 2000
 2001
 2002
 2003
 2004
 2005
 2006
 2007
 2008
 2009
 2010
 2011
 2012
 2013
 2014
 2015
 2016
 2017
 2018
 2019
 2020
 2021
 2022
 2023
 2024
 2025
 2026
 2027
 2028
 2029
 2030
 2031
 2032
 2033
 2034
 2035
 2036
 2037
 2038
 2039
 2040
 2041
 2042
 2043
 2044
 2045
 2046
 2047
 2048
 2049
 2050
 2051
 2052
 2053
 2054
 2055
 2056
 2057
 2058
 2059
 2060
 2061
 2062
 2063
 2064
 2065
 2066
 2067
 2068
 2069
 2070
 2071
 2072
 2073
 2074
 2075
 2076
 2077
 2078
 2079
 2080
 2081
 2082
 2083
 2084
 2085
 2086
 2087
 2088
 2089
 2090
 2091
 2092
 2093
 2094
 2095
 2096
 2097
 2098
 2099
 2100
 2101
 2102
 2103
 2104
 2105
 2106
 2107
 2108
 2109
 2110
 2111
 2112
 2113
 2114
 2115
 2116
 2117
 2118
 2119
 2120
 2121
 2122
 2123
 2124
 2125
 2126
 2127
 2128
 2129
 2130
 2131
 2132
 2133
 2134
 2135
 2136
 2137
 2138
 2139
 2140
 2141
 2142
 2143
 2144
 2145
 2146
 2147
 2148
 2149
 2150
 2151
 2152
 2153
 2154
 2155
 2156
 2157
 2158
 2159
 2160
 2161
 2162
 2163
 2164
 2165
 2166
 2167
 2168
 2169
 2170
 2171
 2172
 2173
 2174
 2175
 2176
 2177
 2178
 2179
 2180
 2181
 2182
 2183
 2184
 2185
 2186
 2187
 2188
 2189
 2190
 2191
 2192
 2193
 2194
 2195
 2196
 2197
 2198
 2199
 2200
 2201
 2202
 2203
 2204
 2205
 2206
 2207
 2208
 2209
 2210
 2211
 2212
 2213
 2214
 2215
 2216
 2217
 2218
 2219
 2220
 2221
 2222
 2223
 2224
 2225
 2226
 2227
 2228
 2229
 2230
 2231
 2232
 2233
 2234
 2235
 2236
 2237
 2238
 2239
 2240
 2241
 2242
 2243
 2244
 2245
 2246
 2247
 2248
 2249
 2250
 2251
 2252
 2253
 2254
 2255
 2256
 2257
 2258
 2259
 2260
 2261
 2262
 2263
 2264
 2265
 2266
 2267
 2268
 2269
 2270
 2271
 2272
 2273
 2274
 2275
 2276
 2277
 2278
 2279
 2280
 2281
 2282
 2283
 2284
 2285
 2286
 2287
 2288
 2289
 2290
 2291
 2292
 2293
 2294
 2295
 2296
 2297
 2298
 2299
 2300
 2301
 2302
 2303
 2304
 2305
 2306
 2307
 2308
 2309
 2310
 2311
 2312
 2313
 2314
 2315
 2316
 2317
 2318
 2319
 2320
 2321
 2322
 2323
 2324
 2325
 2326
 2327
 2328
 2329
 2330
 2331
 2332
 2333
 2334
 2335
 2336
 2337
 2338
 2339
 2340
 2341
 2342
 2343
 2344
 2345
 2346
 2347
 2348
 2349
 2350
 2351
 2352
 2353
 2354
 2355
 2356
 2357
 2358
 2359
 2360
 2361
 2362
 2363
 2364
 2365
 2366
 2367
 2368
 2369
 2370
 2371
 2372
 2373
 2374
 2375
 2376
 2377
 2378
 2379
 2380
 2381
 2382
 2383
 2384
 2385
 2

Programul Cursurilor

SECȚIUNEA POLITICĂ	SECȚ. ECONOMICA-FINANCIARĂ
1) Dreptul Privat general cu Procedura sa (3 ani)	1) Dreptul Privat general cu Procedura sa (3 ani)
2) Dreptul Administrativ (2 ani)	2) Dreptul Administrativ (2 ani)
3) Dreptul Constituțional	3) Dreptul Constituțional
4) Istoria Doctrinelor Politice	4) Istoria Doctrinelor Politice
5) Dreptul Penal cu Procedura sa	5) Dreptul Comercial
6) Dreptul Internațional Public	6) Economia Politică (2 ani)
7) Istoria Diplomatiei a Europei	7) Economia Națională
8) Economia Politică (3 ani)	8) Științele Financiare
9) Economia Națională	9) Legislația financiară și industrială
10) Statistică	10) Statistică
11) Sociologia	11) Contabilitatea
12) Medicina Legală	

ȘCOALA SUPERIOARĂ DE ȘTIINȚE DE STAT

FOAIE DE ÎNSCRIPTIE

No. 103

Anul 1911/1912

CHITANȚĂ No. 69

Avram Pârvu
născut la anul 1877 în comuna Hărmălești
Județul Sălaj, în urma cererii făcute și în baza actelor pre-
sențate, a fost admis în această școală (Secțiunea Economica-Financiară)

DIRECTOR

Secratar

Director

Secratar

EXAMENELE DEPUSE

No. curent	Materiile la care a depus examen	Anul, luna și ziua când a depus examenul	Rezultatul Examenului		ATESTAREA Secretarul Școlii
			Bile albe	Bile roșii	
1	Științele Financiare	1906 Septembrie 18	-	3	
2	Matematică	1906 Septembrie 24	1	2	
3	Contabilitate	1906 Septembrie 29	-	3	
4	Dreptul Comercial	1908 Iunie 16	1	2	
5	Dreptul Administrativ p. I	1908 Iunie 18	3	-	
6	Economia Politică p. I	1908 Iunie 18	-	3	
7	Dreptul Constituțional	1908 Iunie 22	1	2	
8	Dreptul Constituțional	1908 Iunie 26	3	-	
9	Dreptul Administrativ p. II	1909 Iunie 12	-	3	
10	Procedura Civilă	1909 Iunie 16	1	2	
11	Procedura Financiară	1910 Septembrie 30	-	3	
12	Istoria Doctrinelor Politice	1910 Octombrie 2	-	3	
13	Economia Politică p. II	1911 Martie 28	-	3	
14	Economia Națională	1911 Martie 29	1	2	

N. B. - Cererile de examen trebușo făcute, cel puțin cu 5 zile mai înainte de începerea Sesiunii.

La cererea de înscriere la examen, Candidatul trebuie să aducă cartul de frecvență sau să facă mențiune dacă a avut dispensă de frecvență la cursurile.

O mică poveste legată de numele de Avramescu. Pe străbunicul meu îl chema Avram Pârvu și, când începuse obiceiul adăugării sufixelor „-escu” sau „-eanu” pentru diferențierea numelui de familie de cel de botez, el a ales Avram și, ca urmare, numele de familie a devenit Avramescu. Când, în septembrie 1940, au venit legionarii la putere și a început prigoana împotriva evreilor, s-a hotărât, printre altele, ridicarea telefoanelor respectivilor. Diferențierea se făcea după numele de familie și unora le suna probabil cam semit numele de Avramescu. În cartea de telefon a Bucureștiului de atunci figurau trei Avramescu, unul Gheorghe și doi Constantin, dintre care unul era taică-meu. Cum de Gheorghe Avramescu nu se puteau lega, fiind vorba de celebrul general de vânători de munte, remarcabil prin faptele de arme din timpul războiului, pe fronturile de est și de vest, și executat de sovietici la începutul anului 1945, că așa era între aliați, legionarii i-au radiat din cartea de telefon numai pe cei doi Constantin. Taică-meu a venit cu actele doveditoare că suntem români, acte de origine etnică, cum li se spunea atunci, și problema s-a rezolvat. Actele de naționalitate și de origine etnică erau foarte importante pe vremea aceea pentru salariații de stat, în speță pentru maică-mea, profesoară, și pentru mine, ca să pot urma școala la un liceu de stat. Obligatorietatea prezentării actelor de naționalitate și origine etnică s-a păstrat până la 23 august 1944. Din curiozitate, m-am dus să văd cine era celălalt Constantin Avramescu, plăpumar pe Calea Călărași, și când i-am văzut nasul coroiat, i-am recunoscut originea etnică. Supărat, i-am reproșat atunci lui taică-meu că, dacă străbunicul ar fi ales numele de familie Pârvulescu, nu am mai fi avut probleme. Atunci tata mi-a explicat că nu a fost o întâmplare, străbunicul preferase Avram, care este un nume biblic, și nu Pârvu, care este numai o poreclă care vine de la „pervâi” (primul născut) din slavonă. Amintesc că pe vremea când tata a făcut școala, nu mult timp după ce se introdusese alfabetul latin, în liceu se mai predau încă slavona veche și alfabetul chirilic.

Școala superioară de științe de Stat (devenită ulterior Academia de Științe Economice – ASE): foaia de înscriere, programul cursurilor și calificativele de absolvire ale tatălui meu

Mama mea, Elena Săndulescu (Lili sau Lilica, cum îi spuneau neamurile și cunoscuții), s-a născut la Pitești, în anul 1895. Familia ei se trăgea din Popa Sandu din Rucăr, venit din Țara Făgărașului, se pare pe la începutul secolului al XIX-lea. Tatăl ei, bunicul meu, a fost antreprenor de lucrări la C.F.R. Se pare că avea o stare materială bună, pentru că își montase în curte aparate de gimnastică pentru băieții săi, de care profitau și ceilalți copii din cartier. Din partea bunicii mele maternelle știu mai puțin, îmi amintesc numai vag de fratele ei, colonelul Stoicescu, veteran din Războiul de Independență de la 1877-1878. Frații mamei mele au fost toți militari de carieră. Pe cei doi mai mari, Costică și Aurel, mama i-a însoțit în refugiul din Moldova, de la sfârșitul anului 1916. Din poveștile ei, ca soră de ofițeri se pare că nu a dus-o tocmai rău în refugiu. Învățase să călărească, avea cal propriu, mergea la teatru și la sindrofii. La Teatrul Național din Iași a văzut-o atunci pe Elena Lupescu, care nu era o frumusețe, dar cică avea un păr bogat, roșu aprins, care atrăgea toate privirile. La sindrofii, tineretul feminin se ferea de relații cu ofițerii ruși țariști, care erau, ce e drept, baroni și conți eleganți și franțuiziți, care aruncau cu rublele împărătești în dreapta și în stânga, dar care, când se îmbătau, deveneau fioroși și se comportau ca ultimii mujici. Amândoi frații mamei au luptat și au fost răniți în campania anului 1917. Au ajuns la gradul de colonel. Este amuzant felul în care au ajuns militari cei doi frați mai mari ai mamei. Au început cursul secundar la Liceul „Frații Buzești” din Pitești, dar fiind prea zvăpăiați, părinții i-au mutat la internatul Liceului „Sfinții Petru și Pavel” din Ploiești, liceu cu un foarte bun renume în vremea aceea. Dar nici aici nu s-au potolit și într-o seară i-au pus o pătură în cap alvițarului de la poarta liceului și i-au furat marfa, pe care au împărțit-o cu colegii. Urmarea a fost exmatricularea din toate liceele de stat din țară. Legile erau dure pe vremea aceea, dar drepte. Rămași pe drumuri, la intervenția colonelului Stoicescu, pomenit mai sus, au fost primiți în Școala militară, care a făcut oameni din ei. Datorită

educației primite în armată s-au comportat vitejește în război, iar în continuare au făcut cariere onorabile. Bineînțeles că au mai scăpat-o uneori cu nebunii. Astfel, Aurel Săndulescu, care ajunsese la gradul de maior la Vânătorii de Munte, a fost cu trupele românești de ocupație la Budapesta, în anul 1919, când a fost înlăturat regimul comunist al lui Béla Kun. Fiind în comenduirea pieței, a cam exagerat cu chefurile și cu... unguroaicele, motiv pentru care a fost trimis rapid înapoi în țară. Nu a fost pedepsit, că nu pedepsești un erou de război plin de decorații.

Aurel Săndulescu era un personaj cu multe valențe, afirmându-și convingerile indiferent de interlocutor sau de eventualele consecințe. Astfel, prin anii '30, când Șeful Marelui Stat Major al Armatei Române era generalul Ion Antonescu, viitor mareșal și Conducător al Statului, și se punea problema apărării graniței de vest, luându-se hotărârea construirii liniei fortificate denumite „Carol al II-lea”, după modelul liniei Maginot din Franța, unchiul meu s-a opus, spunând textual: „Decât cazemate fixe, mai bine cazemate mobile”, adică tancuri. Antonescu s-a opus, reproșându-i că este subiectiv, fiind comandant de tancuri. Viitorul i-a dat dreptate lui Aurel Săndulescu, linia „Carol al II-lea” dovedindu-se la fel de inutilă ca și linia Maginot. Pentru cei care nu știu, amintesc că pe atunci noi aveam numai două regimente de tancuri, Regimentul 1, respectiv 2 Care de luptă, conduse de colonelul, viitor general și aghiotant regal, Emilian Ionescu, al cărui rol la 23 august 1944 este binecunoscut, și respectiv colonelul Aurel Săndulescu. Un regiment avea cu puțin peste 100 de tancuri, majoritatea Renault-uri din Primul Război Mondial, scoase din uz în celelalte armate, și ceva tanchete și puține tancuri Škoda moderne. Cu asemenea dotare am intrat noi în război. În prima parte a campaniei din Răsărit, după cucerirea Odesei, considerată o mare victorie, s-au făcut decorări, defilare pe sub Arcul de Triumf etc. Cu această ocazie, unchiul meu a propus și el decorarea unor gradați din subordine, dar mareșalul Antonescu a refuzat, spunând că: „Nu poți face acte de bravură din spatele